

Céduláktól hajlékony lemezig Egy referálólap előállításának fejlődése

Novák István

Bevezetés

A Könyvtártudományi és Módszertani Központ Szakkönyvtára 1969 óta rendszeresen kiadja a KDSZ (Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom) című, negyedévenként megjelenő referálólapot. Mivel a lap címe csak a szakterületre utal, meg kell említeni azt is, hogy a KDSZ *külföldi időszaki kiadványokat* dolgoz fel, főleg a szakkönyvtárba járó folyóiratok alapján. A feldolgozás - az egyes cikkek tartalmi érdekességétől függően - három szinten történik, azaz a referálólapban közreadott tételek

- a) csak egy címfordítással és tárgyszavakkal ellátott bibliográfiai leírással jelennek meg;
- b) a bibliográfiai tételen kívül egy rövid, magyar nyelvű annotációt is tartalmaznak;
- c) hosszabb (1-3 A/4 oldal terjedelmű) magyar nyelvű ismertetéssel (a továbbiakban: referátummal) ellátva kerülnek be a referálólapba.

Évente egyszer név- és tárgymutató egészíti ki a kiadványt.

Amikor könyvtárunk 1987 végén egy mikroszámítógéppel és a Micro-ISIS programmal megkezdte a könyvtári munkafolyamatok automatizálását, elsőként a folyóiratcikkek számára készítettünk adatbázist, amely a katalógus-funkciókon kívül a nyomtatott változatok szerkesztésének számítógépes segítésére is lehetőséget kínált. A következőkben azt szeretném összefoglalni, hogy az automatizálás következtében hogyan fejlődött, illetve vált hatékonyabbá a KDSZ előállítása, technikai szerkesztése. Ez ideig két fejlődési szakasz kristályosodott ki, az elsőt a *Micro-ISIS*, a másodikat pedig a *Micro-soft Word* és a *Ventura Publisher* programok alkalmazása eredményezte - a lap teljes "evolúciójának" áttekintése céljából azonban elengedhetetlen, hogy legalább durván, nagy vonalakban a hagyományos előállítás munkálataival is megismerkedjünk.

“Gép-előtti” korszak

A KDSZ-be kerülő tételek kiválasztása a forrás-folyóiratok negyedévenkénti átnézése alapján történik. Minden kiválasztott cikkről adatlap készül, amelyre a feldolgozó rágépeli a szükséges bibliográfiai adatokat és tárgyszavakat, és a feltárás szintjére is javaslatot tesz. Az egyes tételek sorszámot kapnak, majd az ismertetésre javasolt cikkek másolatát kiadjuk a referálást vállaló belső, illetve külső munkatársnak. A kézirat nyersanyagá téhat sorszámozott adatlapokból és referátum-kéziratokból áll, ebből kell előállítanunk a nyomdának leadandó kéziratot.

A “gép-előtti” korszakban ilyenkor kezdődött el a cédulák gépelése. Minden adatlapról először is gépelni kellett egy olyan cédulát, amely a kiadványban megjelenő formában tükrözte a bibliográfiai leírást, majd később ezekhez a cédulákhoz illesztettük (gyakorlatilag: ragasztottuk) hozzá a sorszám alapján a lektorált és letisztázott referátumokat. Ezekről az ún. alapcédulákról egy másolatot is készítettünk egy sorszám szerinti katalógusszámára, mert az adatlapok sorszám szerinti rendjét fel kellett bontani, amikor az anyagot a tartalomjegyzék szakcsoportjai szerint tematikusan rendeztük.

Cédulákat kellett gépelnünk a mutatók számára is, hozzáférési pontonként egy-egy cédulát, amelyek a besorolási adatot (a tárgyszóindex esetén a besorolási tárgyszón kívül a további tárgyszavakat is) és a hivatkozási jelzet(ek)et tartalmazták. Így például egy átlagosnak mondható, mondjuk egy egyszerűzőjű és három tárgyszóval ellátott cikkhez négy cédula szükséges, ami egy 300 tételt tartalmazó füzet esetén 1200 cédulát jelent, nem számítva a 300 alapcédulát. Ezeket a cédulákat természetesen betűrendezni is kellett – beépítve közben a szükséges utalókat, majd a nyomda számára leíratni, korrektúrázni stb., csak azért, hogy a nyomdában az egészet még egyszer leírják a sokszorosításra alkalmas kézirat előállításáig.

Ha összefoglalásképpen a kiadványt alkotó logikai egységeket külön-külön nézzük, akkor az derül ki, hogy a bibliográfiai adatok és a referátumok háromszor kerültek leírásra (feldolgozó/referáló - szerkesztőség - nyomda), az indexeket alkotó tárgyszavak, illetve egyéb hozzáférési pontok pedig számuktól függően ennél többször is, s ezen kívül a mutatók betűrendezése is nehezítette a technikai szerkesztés munkáját.

A Micro-ISIS korszak

A Micro-ISIS programot 1987 végén kaptuk meg, majd 1988 elején a folyóirat-cikkek számára kifejlesztettük a MANCI (MAGyar és Nemzetközi Cikkek) nevű adatbázist. A MANCI elsősorban online katalógusként működik olvasótermünkben,^{*} de már kezdettől fogva igyekeztünk a KDSZ előállításának megkönnyítésére is felhasználni.

Mit kínált a Micro-ISIS? Először is, az adatlapokról az adatbázisba bevitt tételekről nem kellett többé cédulákat gépelni, hiszen ezeket egy-egy füzet lezárása után a kiadványhoz szükséges formában és sorrendben ki lehetett nyomtatni (*l. ábra*). Nem volt szükség számsoros katalógusra sem, mert az adatbázisból kereshettünk sorszámok szerint is. Bár gépelési munkát ez ideig nem takarítottunk meg, hiszen a cédulák gépelése helyett most az adatbázis űrlapjait kellett kitölteni, de ez a munka kényelmesebbnek bizonyult, s olyan hasznunk is volt belőle, hogy az adatbevitel után egy azonnal használható gépi katalógus állt rendelkezésünkre.

Sok időt és energiát takarítottunk meg viszont az indexek előállítása során. A Micro-ISIS nyomtatási-rendezési funkciója kiválóan alkalmas az adatbázis bármelyik mezője szerinti egyszeres vagy többszörös rendezésre és a kívánt index-formátum(ok) kialakítására. Nekünk ez nem kevesebbet jelentett, mint azt, hogy megszűnt a cédulagépelés és betűrendezés kényszere, így a nyomtatási-rendezési rendszerűrlapok egyszeri

* NOVÁK István: Kísérlet egy Micro-ISIS adatbázis olvasói online katalógusként való használatára. = Könyvtári Figyelő. 35. évf. 1989. 2. sz. 173-182. p.

definiálása után már nem sokat kellett a mutatókkal foglalkozni. Valamennyit azért kellett, mégpedig a következő korlátok miatt. A Micro-ISIS 1.0 változatában nincs mód az eredeti karakter-rendezési táblázat módosítására, így a rendszer a rendezésnél egyenrangúan kezelte az ékezetes és az ékezet nélküli betűket. A szerzői indexnél ez - külföldi szerzőkről lévén szó - csak minimális gondot okozott, teaurusz-deszkriptoraink esetében azonban némi kézi utánrendezésre volt szükség, mert pl. a *KÖLCSÖNZÉS* megelőzte a *KOMMUNIKÁCIÓ-t*. A tárgyszóindexet kinyomtatva (2. ábra), tehát még nem kaptunk nyomdai leadásra kész példányt, nemcsak az említett rendezési elégtelenség miatt, hanem azért sem, mert a Micro-ISIS-szel az utalók beépítését sem tudtuk megoldani. A megfelelő utalók helyét ezért be kellett jelölni a gépíró számára, aki így egy több szempontból javított-kiegészített számítógépi output alapján készítette el a nyomdai kéziratot.

Word-Ventura korszak

1988 decemberében az OSZK nyomdaüzeme rátért a Ventura Publisher nevű ún. asztali kiadványkészítő (desk-top publishing) szoftver használatára, és a könyvtári kiadványok egy részét ezzel kezdte el előállítani. A mikroszámítógépes kiadványkészítés egyik nagy előnye, hogy a "kézirat" egy bármilyen szövegszerkesztővel készített szöveg lehet, amely floppy lemezen elküldhető az előállítás további munkafolyamatainak (gépi tipografizálás, tördelés stb.) helyszínére. Nem sokkal a Ventura üzembe állítása után a nyomda vezetője azt ajánlotta, hogy a KDSZ számaait valamilyen szövegszerkesztővel, lehetőleg a Word-del kellene leírni. (Azért ajánlotta éppen a Word-öt, mert ez széles körű funkció-választékával és könnyű kezelhetőségével kivívott népszerűsége folytán sok munkahelyen megvan, és a nyomda is ezt használja szedésre-szövegszerkesztésre. A küldött Word-szövegekkel így a nyomdai Word-ben szükség esetén olyan további szövegszerkesztési műveletek is elvégezhetők, amelyekre a Ventura nem alkalmas). Mivel könyvtárunkban ekkor már megvolt a Word, s néhányan alapvető parancsait is megtanultuk, szinte magától adódott a gondolat, hogy a legjobb megoldás az lenne, ha a szedés - külön munkában - a mi szerkesztőségünkben történne. Itt ugyanis minden helyben van, főleg az adatbázis, amelyről reméltük, hogy áttehető a Word-be s ezzel megoldható, hogy a legkipróbáltabb szedőket is elriasztó bibliográfiai tételeket ne kelljen újból leírni.

A feladat tehát az volt, hogy a KDSZ egy-egy füzetének a MANCI-ból egy füzet-szám szerinti kereséssel elkülönített tételeit a Word-ben egészítsük ki a megfelelő annotációkkal és referátumokkal. Az OSZK fejlesztési csoportjának egyik munkatársa elkészítette számunkra a Micro-ISIS formátumról a Word formátumra konvertáló programot, amelynek működéséről én felszínes számítástechnikai ismereteimmel csak annyit értettem meg, hogy a program a Micro-ISIS rekordokból "kiszedi az ENTER-eket", amire azért van szükség, mert a Word és a Ventura az ENTER jelek közötti szövegeket (folyamatos szövegben ezek bekezdések) tudja egységként kezelni, ezért a Micro-ISIS rekordok mezők közötti, illetve mezőn belüli ENTER-ei megakadályoznák, hogy egy-egy formázási utasításra vonatkozóan céljainknak megfelelő nagyságú-tartalmú egységeket, "blokkokat" használjunk. Az ő tanácsára - még a Micro-ISIS-ben - egy olyan formátum-

1. ábra:

Micro-ISIS-szel készült KDSZ-tételek sorszám szerint nyomtatva

007836 62962
 HOLLEY, Edward G.: Is it time to rethink federal
 library legislation? = Am.Libr. 20.vol. 1989.
 6.no. 525-528.p.

Ideje újragondolni az amerikai könyvtári
 jogszabályozást?

Jogszabály -könyvtárügyi; Támogatás -pénzügyi
 -általában

007837 62963
 O'BRIEN, Patrick M.: Dazzling center opens in
 Dallas = Am.Libr. 20.vol. 1989. 6.no.
 591-594.p.

Káprázatos gyermekkönyvtár nyílt Dallasban

Ifjúsági és gyermekkönyvtár; Könyvtárépület

007838 62964
 Libraries from the inside out = Am.Libr. 20.vol.
 1989. 4.no. 297-351.p.

Amerikai könyvtárak - belülről. (Tematikus szám
 az amerikai könyvtárak "használóbarát" belső
 építészetéről, sok színes fényképpel.)

Bútor; Enteriőr; Könyvtárépítés, berendezés

007839 62965
 SURIYA, M. - MALATHI, N.: University libraries as
 economic systems = Ann.Libr.Sci.Doc. 34.vol.
 1987. 4.no. 149-160.p. Bibliogr. 8 tétel.

Egyetemi könyvtárak mint gazdasági rendszerek

Egyetemi könyvtár; Gazdaságosság -könyvtárban;
 Költségvetés

2. ábra:

Minta a Micro-ISIS-szel készített tárgyszómutatóból

- Authority control
Besorolási adatok jegyzéke
(--Authority control); Integrált
gépi rendszer; Online katalógus
89/1035 Autoref(eng)US
- Besorolási adatok jegyzéke
Besorolási adatok jegyzéke
(--Authority control); Integrált
gépi rendszer; Online katalógus
89/1035 Autoref(eng)US
- Bútor
Bútor; Enteriőr; Könyvtáráépítés,
berendezés
89/1150 (eng)US
- CD-ROM
Egyetemi könyvtár; Optikai lemez
(--CD-ROM); Referenzs;
Szolgáltatások
89/1053 Ref(eng)US
- Egyetemi könyvtár
Egyetemi könyvtár; Gazdaságosság
-könyvtárban; Költségvetés
89/0969 Autoref(eng)IN
Egyetemi könyvtár; Optikai lemez
(--CD-ROM); Referenzs;
Szolgáltatások
89/1053 Ref(eng)US
- Elektronikus publikáció
Elektronikus publikáció;
Folyóiratárak; Folyóiratkiadás;
Gazdaságosság -könyvtárban;
Információáramlás; Publikálás
-tudományos kiadványoké
89/1140 Ref(eng)
- Enteriőr
Bútor; Enteriőr; Könyvtáráépítés,
berendezés
89/1150 (eng)US
- Építési terv
Építési terv; Nemzeti könyvtár
89/0962 Ref(eng)FR
- Folyóiratárak
Elektronikus publikáció;
Folyóiratárak; Folyóiratkiadás;
Gazdaságosság -könyvtárban;
Információáramlás; Publikálás
-tudományos kiadványoké
89/1140 Ref(eng)
- Folyóiratkiadás
Elektronikus publikáció;
Folyóiratárak; Folyóiratkiadás;
Gazdaságosság -könyvtárban;
Információáramlás; Publikálás
-tudományos kiadványoké
89/1140 Ref(eng)
- Gazdaságosság -könyvtárban
Egyetemi könyvtár; Gazdaságosság
-könyvtárban; Költségvetés
89/0969 Autoref(eng)IN
Elektronikus publikáció;
Folyóiratárak; Folyóiratkiadás;
Gazdaságosság -könyvtárban;
Információáramlás; Publikálás
-tudományos kiadványoké
89/1140 Ref(eng)
- Gazdaságosság -tájékoztatásban
Gazdaságosság -tájékoztatásban;
Információ; Információipar
89/0875 (eng)
- Ifjúsági és gyermekkönyvtár
Ifjúsági és gyermekkönyvtár;
Könyvtáráépület
89/1151 (eng)US
- Információ
Gazdaságosság -tájékoztatásban;
Információ; Információipar
89/0875 (eng)

mal rendeztetjük tételszámok szerint egy-egy füzet anyagát, amely a bibliográfiai tételeket blokkokra bontja, hogy ezeket a Ventura-val egyszerre lehessen a formai-tipográfiai követelményeknek megfelelően definiálni. Így a @ jel segítségével külön blokkokat hoztunk létre a tételszám, a leírás, a rezümé, a címfordítás, a megjegyzés és a tárgyszavak számára:

“@tételszám = ”v02,”@leírás = (v10+|-|”: “v15,” =
 “v20,v30,v35,v40,”@resume = “45,”@címfordítás = “v50,
 “@megjegyzés = ”v80,”@tárgyszavak = “v55

ahol a v02, v10 stb. az illető blokkokhoz tartozó mezők azonosítói.

A Micro-ISIS-szel ezen formátum használatával rendezett fájlt az említett konvertáló programmal átalakítjuk, majd a Word-ben a bibliográfiai tételekhez hozzáírjuk a megfelelő annotációkat és referátumokat. Ha egy füzet anyagával elkészültünk, az állományt floppy lemezre másoljuk, és kéziratként ezt küldjük el a nyomdának. A rendszeres, negyedévenkénti kézirat-, illetve lemezküldést megelőzően a Venturát kezelő szerkesztővel együttműködve meghatároztuk az egyes tétel-blokkok tipográfiai adatait, azaz betűtípusát, sortávolságát, a hasábok szélességét, hosszúságát, a lapszámozás helyét stb., s ezen definíciókat kimentettük a gép winchesterére. Ezek után az egyes KDSZ-számok megérkezésekor a lemezt és a definíciókat (az ún. stílust) betöltve a kiadvány már a megfelelő formában jelenik meg a képernyőn, s a tördelő szerkesztő feladata annyi marad, hogy a lapok tetejét, alját megfelelően alakítsa ki (pl. egy bibliográfiai leírás fele ne kerüljön át egy másik oldalra), majd nyomtassa ki az oldalakat a géphez kapcsolt lézernyomtatóval (3. ábra).

A KDSZ a bibliográfiai tételeken és ismertetéseken kívül tartalmaz egy folyóirat-jegyzéket az illető számban feldolgozott folyóiratokról, és egy kb. 100 szakcsoportból álló tartalomjegyzéket is, amelyek számonként csak minimálisan változnak. Mivel a Word-ben az ablak-technika segítségével könnyen lehet kikeresett, majd kijelölt szövegeket fájlból-fájlba másolni, arra gondoltunk, hogy ezeket érdemes egy Word-fájlba egyszer beírni és ott tárolni, majd alkalmanként az aktuális, szerkesztendő KDSZ-fájlba bemásolni, ahol így már csak a módosításokat kell végrehajtani. Ezt a technikát az annotációk és referátumok bevitelénél is alkalmazzuk. Mivel az összes annotációt és a referátumok jó részét is a szerkesztők maguk készítik, ezeket közvetlenül egy, a soron következő KDSZ füzetnek nyitott Word-fájlba írjuk be, ami bármikor mgtehető. Később, amikor egy szám elkészültével a Micro-ISIS-ből a bibliográfiai tételek átkerülnek a Word-be, a referátumokat hozzáíró kollégáknak már csak a külső munkatársak referátumait kell beírni, mert a többit egyszerűen kikeresi és bemásolja a már korábban nyitott “szerkesztői” fájlból.

Jelentős mennyiségű időt és pénzt takarítunk meg azzal is, hogy a referátumok lektorált, javított példányait nem íratjuk át, illetve retusáljuk olyan formára, hogy a kézirat a nyomda számára elfogadható legyen; “házon belül” nem okoz gondot, hogy javított kézirat alapján kell dolgozni.

A Word-Ventura korszak, helyesebben a Word-Ventura-ISIS 2.3 korszak nagyot lendített az indexek előállítás is. Az ISIS 2.3 belépését az indokolja, hogy időközben

3. ábra:

Minta a Micro-ISIS alapú, Word-del kiegészített, Ventura-val tördelt-tipografizált és lézer nyomtatóval kinyomtatott kiadványból

kell válogatni az elemzendő területeket. – Csak a fontos statisztikák adatait kell gyűjteni. – A menetközben felmerülő ötleteket fel kell jegyezni, hogy később megvalósíthassuk őket.

A QA legfőbb előnye, hogy módot ad a részlegek közötti és a részlegeken belüli együttműködésre. Emellett lehetővé teszi a könyvtáros számára, hogy bekapcsolódjon az intézményvezetésébe. Eszköze a könyvtár közönségkapcsolatainak is. Rákényszeríti a könyvtárost arra, hogy időről időre szembenézzen a problematikus kérdésekkel.

(T.J.K.)

89/0219 VINCENT, Ida: Strategic planning and libraries: does the model fit? = J.Libr. Adm. 9.vol. 1988. 3.no. 35–47.p. Bibliogr.

Stratégiai tervezés a könyvtárakban: használható-e a normatív modell?

Esettanulmány; Tervezés

Munka- és rendszerszervezés, értékelés

89/0220 MICHEL, Jean: L'analyse de la valeur et la documentation en RFA. Recommendations pour le développement de l'analyse de la valeur en France dans le domaine de l'information et de la documentation = Documentaliste. 25.vol. 1988. 4–5.no. 204–207.p. Bibliogr. 7 tétel.

Res. angol nyelven

Értékelemzés és dokumentáció az NSZK-ban. Ajánlások az értékelemzés franciaországi fejlesztésére

Gazdaságosság -tájékoztatásban; Hatékonyosság (+Értékelés -szolgáltatásoké); Irányelvek -könyvtári [forma]

A cikk nem ad teljes képet az információ és dokumentáció értékelemzésének NSZK-beli gyakorlatáról, válogatott példákon mutatja be, hogy az értékelemzés céljait – különösen gazdasági és funkcionális szempontból – hogyan veszik figyelembe a területeken. A cikket a franciaországi értékelemzési gyakorlat fejlesztésére irányuló ajánlások követik, amelyeket az ADBS (Association française des documentalistes et des bibliothécaires spécialisés) dokumentációtechnikai bizottsága fogalmazott meg.

(Autoref.)

89/0221 SHAUGHNESSY, Thomas W.: Organizational culture in libraries: some management perspectives = J.Libr. Adm. 9.vol. 1988. 3.no. 5–10.p. Bibliogr.

A szervezeti kultúra a könyvtárakban: néhány vezetői szempont

Munkaszervezés; Vezetés

Lásd még 37, 92, 226

Pénzügyi és gazdasági kérdések

89/0222 CARRIGAN, Dennis P.: Librarians and the "dismal science" = Libr.J. 113.vol. 1988. 11.no. 22–25.p. Bibliogr. 15 tétel.

A könyvtárosok és a "lehangoló tudomány"

Gazdaságosság -könyvtárban

89/0223 DIETZEL, Jane: The economic outlook for libraries = Libr.J. 113.vol. 1988. 11.no. 18–21.p.

Gazdasági kilátások az amerikai könyvtárak számára

Gazdálkodás -könyvtárban; Támogatás - pénzügyi -állami, hatósági

89/0224 JANOVSZKÁ, Darina: K problematike platených informacnych služieb = Inf. Mater. 175.no. 1988. 163–165.p.

A térítéses információszolgáltatások kérdésköréhez

Térítéses szolgáltatások

89/0225 LYNDEN, Frederick C.: Prices of foreign library materials = Coll. Res. Libr. 49.vol. 1988. 3.no. 217–231.p. Bibliogr. 22 tétel.

Jelentés a külföldi szakirodalom áráról

Felmérés; Folyóiratárak; Költségvetés; Könyvárak

A szerző – külföldi tanulmányútjaira alapozva – az amerikai felsőoktatási könyvtárak szemszögéből – áttekinti a külföldi (nyugat-európai) könyvtári dokumentumok áralakulását rögzítő statisztikai adatforrásokat. Megállapítja: az általános kulturisztatistikák nem megfelelőek, mivel a felsőoktatási könyvtárak dokumentumbeszerzés-

4. ábra:

Minta a Micro-ISIS-szel készült, Word-del kiegészített, Ventura-val tördelt-tipografizált és lézer nyomtatóval kinyomtatott tárgyszómutatóból

Online információkeresés 89/1043 Ref(eng)US	Szakértő rendszer 89/0869 Autoref(fre)FR	ÁGAZATI TÁJÉKOZTATÁSI KÖZPONT Szakkönyvtár - jogtudományi 89/0353 (ita)IT
Online információkeresés; Szabadalom; Vállalati irodalom gyűjteménye 89/1088 (spa)--	ADATBÁZIS -STATISZTIKAI File-szervezés -gépi; Statisztika 89/1146 (ger)DD	AJÁNLÓ BIBLIOGRÁFIA Csoportos foglalkozás az olvasókkal 89/0181 (rus)SU
Fejlesztési terv; Gépi feldolgozás könyvtárban -általában; Könyvtári rendszer -országos; Szoftver 89/1141 (cze)CS	ADATBÁZIS -SZABADALMI Tájékoztatás -szabadalmi 89/1087 Autoref(eng)--	Bibliográfia (--Bibliográfia szerkesztése); Hivatkozás; Szakirodalom -természettudományi 89/0188 Ref(ger)--
ADATBÁZIS -EGÉSZSÉG ÜGYI Optikai lemez (--CD-ROM); Szakirodalom -egészségügyi 89/1133 Autoref(spa)br	ADATBÁZIS -TÖRTÉNETTUDOMÁNYI Szakértő rendszer 89/0869 Autoref(fre)FR	Közművelődési könyvtár; Olvasásra nevelés 89/0189 (rus)SU
ADATBÁZIS -KERESKEDELMI Adatbázis -műszaki; Kutatás információellátása; Termelés információellátása 89/0761 Ref(eng)--	ADATBÁZISÉPÍTÉS lásd File-szervezés -gépi	AKADÉMIAI KÖNYVTÁR Tűzeset 89/0145 (eng)SU
ADATBÁZIS -KÖRNYEZETVÉDELMI Felmérés 89/1092 (rus)E	ADATBÁZIS-KEZELÉSI ÚTMUTATÓ Adatbázis; Cikkbibliográfia -nemzeti 89/0029 (ger)DE	Könyvtári hálózat 89/0639 (ger)DD
ADATBÁZIS -KÖRNYEZETVÉDELMI Felmérés 89/1092 (rus)E	Gépi információkeresési rendszer; Hatékonyság; Optikai lemez (--CD-ROM) 89/0259 (eng)--	ALAKFELISMERÉS Szoftver 89/0254 Autoref(fre)--
ADATBÁZIS -KÖRNYEZETVÉDELMI Felmérés 89/1092 (rus)E	Általános iskolás; Dokumentum -gépi információhordozón; Enciklopédia, lexikon 89/0707 (eng)US	Optikai lemez (--CD-ROM) 89/0827 (eng)--
ADATBÁZIS -KÖZGAZDASÁGI Adatbázis -műszaki; Cím tár; Szolgáltatások 89/0745 Ref(eng)US	ADATBÁZISKEZELŐ SZOFTVER Iskolai könyvtár; Közérdekű tájékoztatás 89/0216 Ref(eng)GB	ALAPÍTVÁNYI KÖNYVTÁR Általános tudományos könyvtár; Városi könyvtár 89/0974 (eng)JO
ADATBÁZIS -MEZŐGAZDASÁGI Faktográfia; Osztályozásmélet 89/0154 (eng)--	ADATBÁZISKEZELŐ SZOFTVER Iskolai könyvtár; Közérdekű tájékoztatás 89/0216 Ref(eng)GB	ALKALMAZÁS lásd Munkabér, alkalmazás
ADATBÁZIS -MŰSZAKI Adatbázis -közgazdasági; Cím tár; Szolgáltatások 89/0745 Ref(eng)US	ADATBÁZISKEZELŐ SZOFTVER Iskolai könyvtár; Közérdekű tájékoztatás 89/0216 Ref(eng)GB	ÁLLAMI TÁMOGATÁS lásd Támogatás -pénzügyi -állami, hatóság
Minerva -adatbázisokról [forma]; Online információkeresés 89/0746 Ref(eng)W	ADATBÁZISKEZELŐ SZOFTVER Iskolai könyvtár; Közérdekű tájékoztatás 89/0216 Ref(eng)GB	ÁLLAMI, TÁRSADALMI IRÁNYÍTÁS Egyetemi könyvtár; Együttműködés -belföldi; Iskolai könyvtár; Könyvtárosképzés, dokumentálóképzés; Könyvtárügyi; Közművelődési könyvtár; Nemzeti könyvtár; Szakkönyvtár 89/0890 (fre) FR
Adatbázis -kereskedelmi; Kutatás információellátása; Termelés információellátása 89/0761 Ref(eng)--	ADATBÁZISKEZELŐ SZOFTVER Iskolai könyvtár; Közérdekű tájékoztatás 89/0216 Ref(eng)GB	Iskolai könyvtár; Kettős funkciójú könyvtár; Közművelődési könyvtár 89/0988 Ref(sla)CS
File-szervezés -gépi; Rubrikátor 89/1022 Ref(rus)SU	Jogszabály -könyvtárügyi 89/0917 (eng)GB	
	Jogszabály -könyvtárügyi 89/0917 (eng)GB	

áttértünk a Micro-ISIS 2.3 változatának használatára, amely már módot adott arra, hogy “belenyúljunk” a betűrendezési táblázatba, s definiáljuk a rendszer számára az o-ö és u-ü karakterek rendezési sorrendjét.

Az indexek készítése a lap fő részéhez hasonlóan történik, tehát: blokkokra bontott formátummal rendezés a Micro-ISIS-ben, konvertálás, kiegészítés a Word-ben (ez esetben ez a szükséges utalóknak a tárgyszóindexbe való beépítését jelenti), lemezre másolás majd - a tipográfiai definíció után - tördelés és kinyomtatás a Ventura, illetve a lézer nyomtató segítségével (4. ábra).

Szeretném még röviden érinteni a *karakterkészlet* kérdését is. Számítógépünkön a MicroTeam KEYBH.COM nevű billentyűzetátkódoló programját használjuk az ékezetes karakterek megjelenítésére, amely a CWI (Computer World International) által javasolt kódokra épül. A Ventura magyar karakterkészlete azonban sajnos különbözik ettől, ezért egy újabb konvertáló programra volt szükség, amellyel az eltérő CWI-karaktereket a lemezek leadása előtt a megfelelő Ventura- karakterekre konvertáljuk (1. táblázat).

1. táblázat

	CWI	Ventura
Á	143	199
Í	140	205
Ó	149	209
Ú	151	214
Ő	167	221
Ű	152	222
ö	147	219
ű	150	220

Összefoglalás

Összefoglalásként elmondható, hogy a “gép előtti” korszakhoz képest az automatizálás következtében - éves viszonylatban - a következő munkálatokat sikerült *megtakarítani* a technikai szerkesztés folyamán.

Szerkesztőségi munkák:

- 1. a kb. 1200 alapcédula (a KDSZ bibliográfiai tételei) fénymásolása és lerakása a számsoros katalógusba;
- 2. kb. 400 oldalnyi (végig A4-es oldal értendő) referátumszöveg letisztázása és ellenőrzése;
- 3. kb. 5000 cédula gépelése a mutatók számára;
- 4. ezen cédulák betűrendezése;
- 5. az így készült indexek leírása (kb. 300 oldal) és korrektúrája.

Nyomdai munkák:

- 1. a négy füzet kb. 1200 bibliográfiai tételének leírása;
- 2. a kb. 300 oldalnyi index leírása.

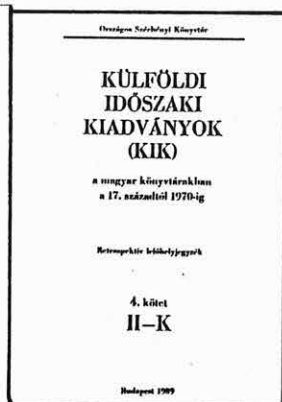
A közeljövő tervei

Szeretnénk elérni, hogy a KDSZ előállításánál során a számítógépbe egyszer bevitt adatokból *teljesen automatikusan* készüljön el a sokszorosításra kész végtermék. Ehhez lényegében már csak egy dolog van hátra: a tárgyszóindex "lásd" és "lásd még" utalóinak automatikus beépítését kell megvalósítani. Erre vonatkoznak a közeljövő tervei: programozási segítséggel szeretnénk megoldani, hogy az összes utalót egyszer egy fájlba beírva a rendszer automatikusan válassza ki és írja be őket esetenként a mutató megfelelő helyére.

*

Tanácsaikért és segítségükért szeretnénk köszönetet mondani Tar Katalinnak és Somogyi Leventének, az OSZK fejlesztési csoportja munkatársainak.

AZ ANGOL KÖNYVTÁROS EGYESÜLET LÁTOGATÁSAI A KELET-EURÓPAI ORSZÁGOKBAN. - Az angol Könyvtáros Egyesület (Library Association) egyre nagyobb hangsúlyt fektet a kelet-európai országban élő könyvtáros kollégákkal való együttműködésre. Idén áprilisban Paul *Sturges* (Loughborouh Egyetem) az LA megbízásából Lengyelországban járt a tervezett angol-lengyel együttműködési program megbeszélésére. 1990 június folyamán szintén a LA képviselőjében angol könyvtáros delegáció látogatott Észtországba és Litvániába. Az észt nemzeti könyvtár igazgatója, az Észt Könyvtáros Egyesület tagjaként nemrégiben a LA központjában járt, s megállapodtak a személycserék támogatásáról. A továbbiakban arra is lehetőség nyílik, hogy a Magyar Könyvtárosok Egyesületével történő együttműködés keretében támogatást adjanak a kormány szintű "Know-how" programhoz. (Libr. Ass. Rec. 1990. Jun.)

MEGJELENT A KÜLFÖLDI IDŐSZAKI KIADVÁNYOK (KIK) 4. kötete (H-K). A *Szilvássy Zoltánné és Csillag Lászlóné* szerkesztésében készülő retrospektív leltárjegyzék bevezetőjében olvasható: "A "Külföldi időszaki kiadványok (KIK)" a hazai könyvtárakban őrzött tudományos szintű külföldi időszaki kiadványok cím- és állományadatait tárja fel abból a célból, hogy tájékoztasson a kiadványok bibliográfiai azonosítási adatairól, országos áttekintést nyújtson a fellelhető kiadványok hollétéről és ezzel elősegítse a könyvtárközi kölcsönzést, a kiadványok általános hozzáférhetőségét és a tárgyhoz kapcsolódó mindenfajta könyvtári együttműködést."